

Стенограма от първа тематична дискусия на ОСОП, 17.05.2013г.

Тема: „Участието в мисии и операции за изграждането и развитието на способностите на българските въоръжени сили”

Начало на заседанието.

Даниел Спасов: Полк. Спасов от дирекция „Стратегическо планиране“

Григори Недялков: Благодаря!

Роман Ромов: Полк. Ромов. Дирекция „Операции и подготовка“. Отговарям за информационните, психологически и специални операции.

Григори Недялков: Господа, полковник и подполковник, бихте ли се представили и Вие?

Григори Недялков: Господин подполковник.

Димитър Вълчев: Подполковник Димитър Вълчев от отдел „Операции“ на Съвместното командване на силите.

Григори Недялков: Благодаря, колеги! А сега даваме думата на колегата от Министерството на отбраната, дирекция „Отбранителна политика“. Заповядайте!

Михаил Найденов: Здравейте! Имам удоволствието да Ви приветствам на тази среща с „Добре дошли!“. Темата е особено актуална от гледна точка на националната отбранителна политика най-малко по три причини. Чрез изпълнението на втората мисия на въоръжените сили в подкрепа на международния мир и сигурност – това е участието ни в операции, на първо място, ние даваме адекватен отговор на новите и асиметрични рискове и заплахи. С нашето участие ние целим да неутрализираме рисковете и заплахите там, където се появяват още преди да са достигнали нашите граници.

На второ място, по този начин ние солидарно поемаме нашия дял от отговорността по гарантирането и укрепването на сигурността на нашите съюзници. Нашата отговорност по колективната отбрана и сигурност се изразява и чрез участието ни в операции, защото, за

да можем ние да разчитаме в най-пълна степен на подкрепата на нашите съюзници, когато това се налага, ние трябва своевременно да поемем своя дял от отговорността.

Не на последно място, това укрепва авторитета на Република България като надежден съюзник в НАТО и участник в общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Всъщност, акцентът на днешната ни среща е как участието ни в операции в свързано с изграждането и развитието на отбранителните способности. Ето на това ние трябва да потърсим отговор.

Ще разгледаме три тематични въпроса. Първо, ще се опитаме да направим анализ на участието на българските въоръжени сили в операции и неговото значение за подобряване на отбранителните способности. След това ще погледнем към участието ни в операции след 2014 година, тъй като знаете, че в изпълнение на приетата Стратегия за трансформиране на участието ни в международните сили в Афганистан, ни предстои да редуцираме значително нашето участие до 2014 година. И предвид очертаващото се намаляване на оперативното темпо, ние трябва да потърсим отговор на въпроса как да съхраним и да продължим развитието на натрупания ценен боен опит. Тук, разбира се, Вие ще кажете Вашите становища. Аз бих отворил една скоба – на първо място, това може да стане чрез увеличаване на участието в международни учения и съвместни подготовки и използването на потенциала на инициативата на НАТО „Свързани сили“. В тази връзка може да бъде поставен и въпросът за финансирането на операциите, след като ние се изтеглим очаквано, голяма част от контингента бъде изтеглен от Афганистан, тогава дали трябва да продължим да финансираме операциите или просто тези средства да бъдат пренасочени някъде другаде. Ако това стане, според нас това би довело до загуба на потенциала на развитието на натрупания ценен боен опит. Така че без да изпадам повече в подробности, бих искал да дам думата на Вас за Вашите становища и изказвания. Благодаря!

Заповядайте!

Генерал Валентин Цанков: Да се представя – бригаден генерал от резерва Цанков. Представявам Асоциация на сухопътните войски. Очаквах, че ще има някакво експозе. Общо взето се вижда, че нещата са ясни и затова преминавам директно към темата. Мисля, че тук събраните хора няма нужда да бъдат убеждавани в ценното, което се получава в резултат на участието на български въоръжени сили, контингенти в операции зад граница в изпълнение на втората мисия, както беше отбелязано, и, че това участие

несъмнено допринася за висока подготовка на личен състав, на щабни офицери, специалисти, инструктори, медицински екипи и всички други, които участват по един безспорен начин, на терен, както се казва, в реални мисии с изпълнение на реални задачи, реални задания – не на полигона, не в класната стая. Изхождайки от миналия опит, през последните, примерно, 15 години, в опитите на тогавашното ръководство или тогавашните ръководства на тогавашния Генерален щаб, впоследствие Щаба на отбраната, този опит да бъде съхранен от мисии, участия, например в Камбоджа, 1992 година, по-късно с наблюдатели в други мисии, бе обърнато внимание на един съществен въпрос. Именно – създаването на учебен център, в който да бъдат опреснявани знанията от една страна от тези, които са участвали, а от друга страна – новоприсъединилите се военнослужещи да получават такива нови. Два пъти поне ми е известно на мен, колегите, които така имат повече опит, ще потвърдят или отрекат, когато е създаван такъв център, първият център беше т.нар. център „Сини каски“ в Карлово, който беше, за съжаление, по един безцеремонен начин унищожен. С него беше унищожена експертизата, натрупаният опит, разпилени кадрите и всички други негативни неща, които могат да се случат в едно добро дело с добър замисъл. Впоследствие още един път беше направен опит за създаване на такъв център, също така последва същата съдба.

При обсъждането в Асоциация на сухопътни войски стигнахме до извода, че като се вземат предвид следните фактори: първо, натрупан огромен опит, второ – подготвени стотици, може би ако се направи по-точна сметка, може да излязат и четирицифрено число военнослужещи с неимоверно ценен опит ... : Близко 20 000.

Валентин Цанков: ... са преминали, но аз говоря за тези, които са останали и служат, нали, в армията, на които може да се разчита, в такъв смисъл. Може би друга част ще бъде в постоянния резерв нали, standby-резерва. Там също може да бъде обърнато внимание. Но така или иначе ние считаме, че един целесъобразен начин, е създаване или по-скоро възстановяване на център за подготовка за участие в операции по поддържане на мира най-общо казано. Заглавието, името на центъра може да бъде обмислено, не претендирам за точност на всяка цена. База, която може да бъде използвана – в Плевен, във Велико Търново. Тези, които разбират, знаят защо го казвам. Центърът може да бъде в минимален състав, постоянен състав 15-20 души, да се привлича преподавателски състав, лекторски

състав на ... основа, т.е. кани се човека по някакъв план, идва, води лекциите, води занятията, споделя опита и т.н. Този център заедно с Военна академия и с Националния военен университет могат да бъдат изключително полезен начин за: първо, съхраняване на експертизата, на опита и второ, подготовка на личния състав за бъдещи операции, говоря за обща подготовка, не за непосредствена и трето, за документиране, архивиране и създаване на условия за последващо ползване на това, което е видяно, научено, преживяно, споделяно и така научено като цяло от хората, които са участвали в мисии. В това отношение може да бъде ползван безценен опит на други страни членки на НАТО, съюзници. Знаете, в Киркис има център прекрасен в Гърция, в Анкара има прекрасен център в Турция, т.е. говоря за чисто балканска инициатива. Може да бъде разширен кръгът в рамките на център за..., нали, в Полша и т.н. По тези всички въпроси може да бъде

помислено.

Второто, което препоръчваме, е в този център да бъде на ниво „рота“, не повече. Няма индикации, че ще участваме с по-големи подразделения от рота. Да бъде по подобие на ротационен принцип - този, който се ползва и при самата ротация на подразделенията зад граница, примерно, 4-месечен период, започва едната рота, казвам съвсем условно, или единият батальон от бригадата на 1-ви януари подготовката, преминава в две седмици по определена програма. Има хора, които са правили тези програми, лесно ще селектират важните теми. Другата, примерно, от 1-ви април, другата – от 1-ви септември, т.е. на четири месеца. Така ще бъдат подготвени за евентуална ротация в случай на операция, в която се наложи да участваме.

Третото, сега е моментът, ако ще се прави това нещо, както ние предлагаме и настояваме и препоръчваме горещо, да се предвидят съответните финансови средства. Нека никой не изтръпва като чува отново „пари“, защото това ще бъде минимален дял, минимално участие, минимална част от средствата, които в момента се дават за реалната издръжка на контингента зад граница. Т.е. след 2014 година, когато приключат нашите ангажименти в рамките на НАТО в Афганистан, когато останат само тренировъчните мисии, когато останат само така чисто ... солидарната помощ бих я нарекъл в случая, защото тя е активна, тя е полезна, но не в такъв обем, т.е., ако се харчат сега 50 или 60 или 70 милиона годишно, там да отиват, примерно, половин или един милион. Символична сума на фона на това, което се харчи, но така ще се съхрани със сигурност това, което е

добито. В противен случай нашето мнение е, че това, което се знае и могат хората да го правят, ще бъде разпиляно.

И още последното, на което така бих искал да обърна внимание на всички присъстващи – въпросът с кадрите. Най-ценното, което всъщност имаме от тези мисии, са кадрите. Тези, които са се научили и знаят и могат. По най-умния начин трябва да бъдат ползвани тези хора. В противен случай, както имаме горчивия опит, както започнах в началото, разпиляхме ги, отидоха си, някои напуснаха армията, някои се деквалифицираха. И всъщност от това, което иммахме, накрая иммахме твърде малко. Благодаря за вниманието!

Михаил Найденов: Благодаря Ви, г-н генерал, за аргументираната и изпълнена с конкретни предложения позиция. Някой друг, ако иска думата, да допълни или да изложи становище? Заповядайте, г-н Колев!

Николай Колев-Босия: Само реплика искам да кажа, то е всъщност един въпрос – има ли държави от НАТО, които не изпращат контингенти зад граница?

... : Няма такива.

Михаил Найденов: Всеки участва дори с граждански специалисти, така че дори държавите, които нямат ...

Николай Колев: Има ли или няма, а не всеки ... има ли или няма?

Михаил Найденов: Заповядайте, представителят на Съвместно командване на силите, подполковник Вълчев.

Димитър Вълчев: Подполковник Вълчев – да се представя още веднъж. Няма такива държави участници в НАТО. В НАТО в момента участват 28 държави. Мога да Ви кажа, че в Афганистан в момента многонационалните сили за поддържане на сигурността са формирани от състава на 50 държави, т.е. приблизително два пъти повече. Ако в някоя операция, която в момента е редуцирала състава си, както е в Косово и Босна и Херцеговина, тъй като целите на операциите там са почти постигнати, там е възможно да не участват някои държави със свои членове от НАТО, но това е заради намаленото

оперативно темпо и почти постигнатите цели, но за операция като Афганистан Ви доложих.

...

Николай Колев-Босия: ... Само да попитам гърците участват ли в Афганистан?

Димитър Вълчев: Да, всички държави в НАТО участват в Афганистан.

Михаил Найденов: Мисля, че беше отговорено конкретно на въпроса, оттук нататък вече навлизаме в ...

...

Михаил Найденов: Вижте, става въпрос дори и за цивилни служители, които са достатъчно подготвени.

...

Димитър Вълчев: Ние не сме казали за цивилни, бойни контингенти от всички държави на НАТО участват в състава на силите в тези операции.

Михаил Найденов: Г-н Налбантов.

Илия Налбантов: Илия Налбантов, Министерство на отбраната. Очаквах този въпрос, защото на практика този въпрос в неговия подтекст се пита: България ще продължи ли участието си в мисии зад граница? Така ли е, г-н Колев?

Николай Колев-Босия: Не е така.

Илия Налбантов: Добре.

Николай Колев-Босия: Не съм казал ...

Илия Налбантов: Добре. Иначе отговорът на Вашия въпрос – да, има една държава, която няма контингенти зад граница и тази държава е Исландия, защото няма въоръжени сили.

... : Това, че няма въоръжени сили какво общо има с ...

Илия Налбантов: Вие питате за контингент и аз Ви казвам. Исландия не участва с военен контингент в операциите на НАТО, но участва със своя цивилна експертиза.

Михаил Найденов: Ние говорим за принос при участието в операции. Той може да бъде както с военен контингент, така и с щабни офицери в някой щаб, така може да бъде и с ...

...

Илия Налбантов: Сега ...

Михаил Найденов: Това са способности – граждански и военни.

Илия Налбантов: Аз взимам повод от този въпрос, за да поставя още по-голям въпрос. И той е свързан с опита ни на изпращане на контингенти – два контингента на България. Тогава, когато не бяхме членки на нито един съюз – в Камбоджа. И вторият ни опит, когато бяхме на границата за членството в НАТО и на границата за членството в ЕС – 2003 година в Ирак. Т.е. поставям по следния начин въпроса - изграждане на отбранителни способности на страната, свързани с формирането на политиката за участие в операции зад граница. Това е един много мащабен въпрос, на който от 2001 година, а може би и от 1996-та година, много представители на Министерския съвет, които секретари на сигурността от онова време и преди това членове на Министерския съвет, избягваха да дават отговор, защото този въпрос е ключов за нас, специално при формирането на отбранителната политика.

Сега ... а за да отговоря на въпроса дали трябва да участваме – всички смятат, че американците имат най-голям опит в участие в операции, което е груба манипулация. Държавата, която непрекъснато участва в операции зад граница, под егидата на ООН, това е Финландия. Тя след Втората световна война непрекъснато изпраща контингенти навън. И това е държавата, която придоби и има най-много опит, придобит опит за участие в операции. Няма да... Много ми е интересно защо нашите така, ръководни фактори толкова години избягват ние специално и целенасочено да изучаваме този опит. А защо ни е необходим, тук генерал Цанков отговори на въпроса – придобиването на способности е нещо уникално. Друг е въпросът ние имаме ли инструментариум, ефективен инструментариум на трите нива – способности за формирането на политиката, второ – способности за извличане на опита, когато е политически и военно-технически и час е как

това нещо да го вкараме в научни изследвания и ако ние съсредоточаваме дебата си за и против нещо си, нека да го съсредоточим в по-конструктивен елемент – формиране на политика, национална политика, общо, т.е. съгласие за постигане и какви са очакваните резултати от тази политика. Благодаря!

... : Пропуснахте Сарафово.

Михаил Найденов: Чакайте, в тази връзка, г-н Налбантов, аз бих искал да насоча дискусията към т.нар. „ниво на амбиция“, което е записано и в този документ, наречен Бялата книга за отбраната и въоръжените сили. В тази връзка, което споменахте за Финландия, за тяхното участие, не можем ли да помислим какво ниво на амбиция ние виждаме за участие в операции и евентуално къде бихме били най-силни. Това се нарича „специализация“, но аз избягвам термина „специализация“ за момента, тъй като, според мен, е с не добре изчистено съдържание, но ако приемем, че, където са силните ни страни, сравнителните предимства, къде бихме могли да се насочим? Ако в този план мога да насоча дискусията евентуално. Разбира се, съобразено с ресурсните възможности. Кажете, г-н Колев.

Николай Колев: ...

Михаил Найденов: Това е Ваше ... Бихте ли повтори ли, ако обичате, че не чух?

Николай Колев: ...

Михаил Найденов: Г-н Колев, Ваше мнение. Моля други мнения! Заповядайте, адмирал Люцканов!

Емил Люцканов: Вицеадмирал Люцканов от резерва, Център за изследване на сигурността и отбраната в БАН. Там съм от скоро, от един месец. До преди това съм консултант по сигурност и отбрана.

Първо, аз благодаря за поканата и възможността тези въпроси да се обсъждат. Казвам да се обсъждат - от гледна точка на използването на въоръжените сили в интерес на сигурността на държавата. И второ, да се намери начин част от хората, които не се занимават пряко с преките действия по използването на въоръжените сили, да придобият представа защо създадените от държавата въоръжени сили се използват по определен

начин.

Ще се върна на изказването, което имаше преди малко, по отношение участието в мисии и задачи. Г-н Найденов, от гледна точка на представянето, определи като въпрос до каква степен участието в мисии и задачи, ще подпомогне повишаване и поддържане на ефективността на въоръжените сили. Аз Ви предлагам да погледнем и би трябвало според мен да се гледа по друг начин. Първо, въоръжените сили са създадени от държавата. Те не са самосъздадени да си измислят задачи. И държавата създава въоръжените сили с цел да защити националните интереси и ценности. Според мен всички трябва да обърнем вече погледа си към това каква е първопричината за съществуване на армията като съставна част от въоръжените сили. Т.е., ако ние защитаваме националните ценности и интереси, на този етап, на който се намираме в момента, т.е., ако визирам едно по-кратко време назад – 2004 година – именно държавата, правителството, не Българската армия, държавата, правителството взеха решение и подписаха с държавите членки на първия съюз, военно-политическия – НАТО – общ договор, в който определиха, че ние имаме съюзни интереси и ценности, т.е. не нашите национални ценности и интереси са точно като на всяка една държава, а ние имаме съюзни интереси и ценности, които ще помогнат по-нататък на нашата държава в тази сложна обстановка да защити своите национални интереси. От тази гледна точка, моето предложение към всички, вместо да се влиза в... т.е. всеки може да спори по въпросите, очевидно за това е създаден и този Съвет, но влизането в индивидуални спорове няма да допринесе на представителите на Българската армия да си изяснят какво в края на краищата те правят евентуално не така както се изисква от държавата. Т.е. имаме съвместни интереси и ценности, държавата е поставила на Министерството на отбраната военно-политическа задача или политико-военна задача. От този момент, уважаеми господа и дами, тези хора, които са с униформи, решават поставените военни задачи, като от тях ние всички, говоря вече като гражданско лице, искаме едно - където бъдат изпратени по решение на държавата, те да си изпълнят поставената задача. И според мен не звучи коректно, когато разговаряме с представителите на българската армия, да задаваме ... нали, с никого не искам да влизам в спор ... Не звучи коректно въпроса „Защо отивате там?“ По-скоро въпросът е към политическото ръководство, тъй като няма ... аз не искам да ставам многословен, но очевидно все още не се разбира как се поставят задачите на Българската армия. Във

военно-политическия съюз НАТО, в ЕС ние имаме цивилно лице от Външно министерство, който изразява политиката на нашата страна и имаме военен представител, който трябва да даде нашата експертиза и възможностите в този съюз ние да изпълняваме определена задача. И от тук – участието в мисии и операции по-нататък, говоря от този момент след 2014 година, където и да било то, в дългосрочен план според мен това е главното предизвикателство на политическите сили. Те трябва да решат.

Аз гледам на г-н Велчев в експозето е написано много внимателно, но този въпрос е много, много сериозен. Защо? Защото участието в тези мисии потенциално е свързано с изключително висок риск да загубим хора от Българската армия и политическите сили, т.е. ръководството на държавата поради тази причина много внимателно си измерва политиката, която водим в Алианса – къде и как да участваме. След като политическото ръководство е взело тези решения и са поставени задачи на тези господа с пагоните, от този момент нататък те заминават, изпълняват си задачите, знаят къде отиват и евентуално какво може да последва. От тази гледна точка според мен изследванията, които се правят по-скоро трябва това, което спомена бригаден генерал Цанков – това, което ние сме натрупали до момента, да се направи не максималното, невъзможното да бъде запазено. Във Военна академия в момента, „Раковски“, има център, който изучава т.нар. „уроци“ - опита от мисиите. В Съвместното командване на силите също има сега не мога да кажа дали е отдел, дали е управление.

... : Сектор.

Емил Люцканов: Сектор. В Министерството на отбраната, в Щаба на отбраната има специално звено, което се занимава с това, т.е. тези неща, които ние сме научили, дадена ни е възможност, това е първата задача, която трябва да запазим. От този момент нататък задачите, които ние решаваме, имам предвид Българската армия, които решава, те са свързани единствено и само със задачите, които ще им бъдат поставени. За мен малко некоректно звучи въпроса тук някой да пита как българската армия ще участва след 2014 година в Афганистан. Българската армия ще участва така, както повеляват споделените ни интереси в двете организации, т.е. политическото ръководство там решава - ние защитаваме определени общи интереси съюзни, по-добре е да бъдат изпълнявани с гражданско-военни, не военно-граждански елементи. Гражданско-военни. И тогава

именно тези хора ще кажат: „Ние имаме такива способности и трябва да ги решим“, а гражданите, които сме повече представители тук ще кажем: „Да, тези хора си изпълняват задачите и наистина опита, който сме събрали, ние го имаме, ще го дадем на гражданските организации и ще си изпълняваме задачите.

И с това завършвам – аз предлагам да се постараям по този начин непрекъснато да мислим – армията е създадена от държавата, не държавата е създавала армията. Армията е с цел да защитава интереси и ценности, а в рамките на съюза защитаваме споделени интереси и ценности. И тук се връщам, искам да отбележа нещо, да не бъде неправилно разбран – има много висока, така, не опасна, а една тенденция, която някои хора искат да кажат интересите съюзните са точно като националните, т.е. ние нямаме нужда от армия, защото, ето, общите въоръжени сили защитават националните интереси. Това е много чувствителна част, защото, когато ние кажем, че нашите съюзни интереси са като националните, това означава да се откажем от националните, т.е. ние се отказваме от нещо, което всъщност е интегрирано в съюзните интереси. Има място това, което правим тук, т.е. непрекъснато трябва да си задаваме въпроси и отговори и по този начин ще осигурим възможност за развитие в нашата държава. Тези хора с пагони това правят, те позволяват на всички останали да се развиват в спокойна обстановка. Благодаря Ви и извинявайте, ако съм ... не е било с цел да засегна когото и да било!

Михаил Найденов: Благодаря Ви, г-н адмирал! Други мнения?

... : Реплика.

Михаил Найденов: Заповядайте!

...

... : Нямаме терминологично разминаване. Аз пак се обръщам към Вас, нали имам как да кажа, удоволствието да Ви познавам от много Ваши изявления по средства за масова информация, но понятието „държава“, което е разписано в речници, което се тълкува по много начини, което се е тълкувало по много начини и като чисто национална държава, какво е нация, че държавата е общност, т.е. исторически създадена общност от хора на основата на първо е било общи граници, език, култура, традиции. Това е било чиста национална държава и още, аз не съм точно в тази област, но сега, на етапа, на който се

намираме, т.нар. „глобализация“, която съществува и се говори навсякъде, тя не е, защото ние сме я измислили. Човечеството в своето развитие стига до там, в момента разбираме, че ние всички живеем заедно и тези държави, към които ние се присъединихме през 2007 година показват как ние съществуваме като държави в една голяма общност с възможност да се развиваме. Може да изпаднем ... аз не искам да отегчавам другите, пак казвам - не съм специалист по това, но само ще Ви заболи главата, тъй като темата е съвсем друга.

Михаил Найденов: Точно за това да не се отклоняваме от темата бих казал, но това е една добра вметка, бих добавил и Обществения договор в случая.

... : ... Прочетете чл. 1 от Конституцията на Република България. Там думата „държава“ не е написана, написана е „суверен“. Суверенът това е българската нация и българския ..., така че аз, понеже стана ..., ще се обърна към суверена, нашата организация имам предвид, и ще направим подписка за референдум да не се пращат български войски зад граница. Тогава ще видите кой е държава и кой не.

Михаил Найденов: Добре, чакайте, да не политизираме дебатите. Прощавайте! Да, заповядайте, адмирал Странчевски!

Петър Странчевски: Добър ден, уважаеми представители на Министерството на отбраната, уважаеми колеги! Искам да взема отношение по въпроса от един малко по-различен аспект. Нашият съвет се именува „Обществен съвет“, което предполага, че ние трябва да изразяваме разбиранията и интересите на широката общественост. Това не пречи между нас да има експерти, и ги има такива, но не мисля, че експертното мнение, колкото и да е важно, не е основната цел на този Съвет, тъй като той се нарича „обществен“, а не „експертен“. И за нас е важно да разберем как широката българска общественост възприема политиката на Министерството на отбраната в областта на мисиите, дали това разбиране е достатъчно обосновано, достатъчно ясно и ако не е, какво трябва да се направи, за да можем ние да подобрим информираността на обществеността и евентуално да спечелим някаква нейна подкрепа, което аз предложих на първото заседание. Аз се радвам на намесата на г-н Николай Колев, защото той точно това се опитва да изрази – какво мисли широката общественост и какво смята широката общественост да прави по отношение на политиката на отбраната. Сега, съгласни-

несъгласни, вярно-невярно, но това е мястото да кажем какво мислят хората за тази наша политика. Не експертите. Ние всички тук сме убедени в това, което говорим и може би няма нужда да се убеждаваме, защото веднъж това е било наша ... как да кажа, наша съдба, наша участ и ние сме отстоявали това. Аз съм съгласен, че тази политика трябва да се провежда, но въпросът е как я възприема обществеността. И аз така и в миналия ми опит на държавна служба, а и сега, което следя, мисля, че в широката българска общественост има недостатъчно разбиране на участието в мисиите по следните направления: първо, че мисиите се провеждат на чужда територия. В представите на обществеността е, че Българската армия е предназначена да брани родната територия и евентуално да я разшири в интерес на обединяването в етнически граници, което и в историята се е правило.

Другото недостатъчно разбиране е, че Българската армия се бие за чужди интереси. Беше споменато, приказва се, върти се, има го това – Българската армия се бие за чужди интереси. Другото недостатъчно разбиране е, че Българската армия изпълнява полицейски функции, което е даже малко срамно, обидно. Славният български воин, носител на велики победи в нашата история, сега да се занимава с полицейски функции, КПП-та и така. В мисиите се дават много жертви. Да, в мисиите се дават много жертви. Човешки жертви – убити, ранени. Материални жертви. И подразбира се, че тези жертви са ненужни. След това циркулира мнението, че бедната или най-бедната в ЕС страна харчи много средства с подразбиране, че тези средства се харчат излишно, без нужда. В резултат на тези тенденции в общественото мнение се създава негативна обществена представа за участието на България в мисии. Намалява обществената поддръжка за участието на България в мисии. Това разбиране се използва много често за политически спекулации във вътрешнопартийни борби, което затруднява политическото ръководство на страната – парламент, правителство, когато трябва да вземе решение за участие в мисии. Сега политиците се съобразяват с общественото мнение, защото в края на краищата на изборите се решава тяхната съдба. Те не могат това да не отчетат. Невинаги експертното мнение надделява в политическите решения.

Друг негативен ефект – че се демотивират българските военнослужещи да участват в мисии по морални подбуди. Ние знаем с какви мотиви българският войник участва в Сръбско-българската война, в Балканската война. Това народът знае, на това народът се

радва, а сегашните български войници, които участват в мисиите – на тях се гледа като едни печалбари. Те не се бият за националния интерес, за националната кауза. Те се бият за пари и ако при това положение се случи нещо негативно... Аз казвам тези неща, които наблюдавам в общественото мнение, защото мисля, че те са сериозни и трябва да се обърне внимание, всички тези неща трябва да получат своето правилно обяснение. И аз мисля, че досега в държавната политика и специално в политиката на Министерството на отбраната, недостатъчно убедително тези неща се казват, а в някои случаи истинските причини се премълчават, защото звучат цинично. Да, те звучат цинично. И аз съм бил свидетел как на политик му се оплита езика и той не казва това, което трябва да се каже. Ето, бием се на чужда територия – това не е красиво, но по-добре ли щеше да бъде, ако Българската армия се биеше на своя територия днес? Нали, все пак по-добре да се бием на чужда територия, отколкото на своя. Може да се даде обяснение и тук беше дадено от хората, които се изказаха.

Чужди ли интереси? Вижте какво, да, формално изглежда така и в някаква степен това е вярно. Великите държави в общите решения имат силно влияние и налагат своите интереси много често или се стремят да ги налагат, но тези интереси не са изцяло чужди, защото, когато ние по своя воля сме станали член на една общност, а не, защото сме завоювани и сме станали част от една империя, а ние доброволно сме станали член на НАТО и на ЕС, ние поемаме ангажимент да участваме в общите усилия. С какво да участваме? Първо, с това, което имаме. И второ – това, което е нужно на тази общност. Ние може да имаме много неща, но ако те не са нужни на общността, ние с това не можем да участваме. България не може да участва с пари. Някои държави, вярно е, прав е г-н Колев, някои държави не пращат войници. Те предпочитат да плащат, защото имат пари. И за тях по-изгодно е да платят и да не си рискуват живота и здравето на хората, но България не може да плати. ... Не, има, но в различни съотношения. Или примерно ще пратим само съветници или ще пратим само инструктори, няма да пратим на бойното поле войски да ги стрелят. Има начин да се намали рискът за сметката, като си платиш. Българската армия се превръща в полиция. Сега, може да се каже, че участието в мисии е най-вероятното и най-честото истинско използване на въоръжените сили днес. В нашата доктрина има тезис, че тотална война с използване на масови армии е малко вероятна, в близко бъдеще почти невероятна. Отдавна съм го чел, може и да не цитирам точно. Но

мисията – това е реалното използване на въоръжените сили и това е. И всеки трябва да прави това, което ще се наложи да прави, а не фантазмагории – тотални войни, междузвездни войни. Ние правим това, което животът изисква и Българската армия, участвайки в мисии, фактически си върши своето основно предназначение, основната работа, това е, което не означава, че подготвена армия за мисии не може да участва в отбраната на собствената територия. Може би по-добре, ако беше си стояла само вкъщи.

Дават се много жертви, истина е. Много е тежко. Никак не можеш да го оправдаеш. Аз съм бил свидетел как една група майки в една зала като тази скача на президента г-н Георги Първанов и казва: „Къде са нашите деца?“ Какво можеш да отговориш? Но все пак трябва да се каже, че във всяка дейност, и във военната дейност, колкото и мерки да се взимат и те се взимат постоянно, жертвите са неизбежни. Никой обаче не смее да каже, че Българската армия в мисиите дадохме примерно 13 човека или общо 70 ранени, но никой не казва, че в същия този период тези войници, които не бяха в мисии, а си стояха в България, дадохме повече жертви от автотранспортни произшествия и от пьянски изпълнения и т.н. Сега, кое е по-ценно? Трябва да кажем истината. Жертви дава не само армията. Жертви дават и миньорите, жертви дават и електричарите и навсякъде, за съжаление. И това не отменя грижата да се намалят тези жертви и действително трябва да признаем, че поради липса на опит в първата мисия в Камбоджа и в Ирак дадохме много и с по-нататъшното участие нашите жертви намаляват, намаляват слава Богу! И това не е случайно – натрупа се опит, но и на тези ръководители все пак им влиза нещо в главата, почват да мислят. Но това се учи в действието, в мисията. Уставът се пише с кръв и това са го казали много преди нас.

Да, харчим средства, истина е. Боли ги хората, но първо трябва да се каже, че не всички мисии ние плащаме. Мисии на ООН се компенсират, мисии в проклетата коалиция на желаещите до голяма степен се даваха от бащиците, т.е. нашата държава все пак прави някакви усилия да минимизира тези разходи, но без разходи не може, защото пък ние получаваме. Да, действително боен опит получаваме, признание. Ние ставаме, играем на хорото с другите. Не може да участваш някъде без нищо да даваш. Това е реалният живот. И като казвам, че тези обяснения, пропаганда го наречете с лошата дума, това са все за обяснения и борба за разбиране и обществена поддръжка, съвсем не означава, че критиката, която се упражнява от обществеността, включително, която беше изразена от г-

н Николай Колев, че тя трябва да се подценява. Всяка критика трябва не само да се обяснява защо е така, това е първото, но трябва и да се работи много здраво негативните ефекти от всяка дейност да се свеждат до минимум. И аз мисля, че в това отношение Министерството на отбраната има потенциал да направи повече, да обясни повече и нещата да станат по-добри. А иначе трябва да участваме в мисии, трябва. Не можем да си стоим вкъщи и да чакаме всичко да е наред. Просто ние ще бъдем така помнете те и без друго не ни обръщат много внимание сега, ако нищо не даваме, хептен нищо няма да има. Извинявайте! Благодаря!

Михаил Найденов: Благодаря Ви, г-н адмирал! Заповядайте, генерал Топалов!

Стоян Топалов: Генерал-лейтенант Топалов, председател на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва. Уважаеми, г-н водещ уважаеми дами и господа, виждайки всички присъстващи тук, не зная откъде да започна, но ще започна от Вашето писмо, което получих в началото на седмицата и въпросите, които са поставени за обсъждане днес. Този обществен съвет е по отбранителна политика. Поставени са три въпроса. Становището го подписах преди два дни и го изпратих на ръководството на Министерството. Извинявам се много, уважаеми дами и господа, специалисти сте всичките, но ще започна от Камбоджа, поставихте го този въпрос. Уважаеми действащи, извадете архивите оперативните, седнете и от там тръгнете и започнете и да отговорим на първи въпрос, който е поставен в днешната дискусия. И от там ще намерим извода ще продължим ли да участваме или няма да продължим. Първият въпрос – анализ на участието на българските въоръжени сили и т.н. и т.н. Българските въоръжени сили не са действащата Българска армия. Българските въоръжени сили са и тези, които излязоха от армията, но, за съжаление, правим нещо юридически, което не го покриваме, за да си отговорим на реалностите и на възможностите за участие, включително и в такива мисии, защото Законът за резерва трябва да се преработи основно и там да намерят място всички Вие тук - големи специалисти, които сте като мен вече в запаса и резерва.

Срамота, по-нататък ще го засегна пак този въпрос, срамота и неприятно ми е, когато Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи и други ведомства при положение, че ООН иска специалисти, ние казваме, че нямаме, а пращаме само тези, които са действащи. Това не е вярно. Към Съюза има създадена организация, която

обединява всички, които са минали през мисии от 1991 година. Аз ще Ви кажа, че от този списък, са тези, които до 1990 година участваха в такива мисии, българи, български граждани, с български паспорти в различни такива мисии в Африка. Дали са били във френски легион или са били в други състави, това са жители на България. Те са тук, в нашата страна и се събраха на 4-ти май на паметника на камбоджанци, но никой не им каза „Добре дошли! Вие ли сте или сте еди-кой си?“ А това бяха първите хора, които превеждаха на българския контингент в Камбоджа. И бойният опит, който имаха те.

Така че дайте ... поставени са три въпроса за обсъждане. Тези три въпроса ние трябва да подскажем в ръководството на Министерството на отбраната, че недвусмислено подчертавам съюзът, който ръководя е за продължаването участието в тези мероприятия. Тук е въпросът вече оттук нататък да седнем да изучаваме опита и да набелязваме как и какво ще предлагаме на военно-политическото ръководство да взима решения. Имаме си конституция, имам си и закон, имаме си всичко. Но това нещо трябва да се коригира в зависимост от обстановката, която ще настъпи към страната, в страната и включително геополитическата.

Искам тук да поставя въпроса за тези хора, които излязоха и се върнаха от контингентите. Отидете в Карлово – съюз има цяло дружество на хората, които свалиха пагона и втори път, и трети път участваха и сега са си пак в Карлово. Някой за тези хора да помисли? Не. И тук се приобщавам към генерал Цанков – защо закрихме двата учебни центъра? Първият във Враца и вторият в Карлово. Аз мисля, че както търсят помощта на Съюза да предоставим специалисти на френската мисия в момента като президентство СИОР, защо ние тези хора не ги държим на отчет и да се водят и да се предлагат за участие в такива мисии.

По-миналата година в Министерство на външните работи от ООН постъпва искане за специалисти, специалисти за наблюдатели – военни, полицейски, граждански лица и т.н. Министерството на отбраната казва „Няма.“ Министерството на вътрешните работи казва „Няма.“ Това, ако някой си мисли, че го измислям, не е вярно, а е реалност. Оказа се, че отговорът е един - могат само действащите специалисти. Извинявам се, 50% от участниците наблюдатели специалисти в Камбоджа, в средноазиатските страни и в Южна Африка в момента работят в чужди фирми с българските си паспорти като граждани на България. Не виждам тук ... а, контраадмирал Странчевски! Може ли?

Петър Странчевски: Да.

Стоян Топалов: Капитан Ангел Ангелов помните ли го? Моят преводач в Турция, 1991 година. Този офицер, този офицер от 1996 година служи в мисиите на ООН чрез други държави. Управляваше половината средноазиатски републики на бившия Съветски съюз, когато ООН пое егидата за демокрацията. Миналата година ръководеше мисията в Кавказ. Представете си кой е Кавказ. Колко страни са – почнете да ги броите на пръстите си. Тези хора кои са? Това е нашият контингент и аз много сериозно поставям въпроса и апелирам към Министерството на отбраната да си огледа Закона за отбраната, да си огледа Закона за резерва, ако трябва да се предложат, имахме едни предложения преди година и половина, когато се създаде Общественият съвет по отбраната към военно-патриотичните организации, нека юридически да погледнем на тази страна. Тогава ще си отговорим на въпроса дали сме държава, дали сме какво там и т.н. и т.н. Конституцията дава право, ние административно трябва да го устроим в нашите закони.

Освен това, Съюзът има вече утвърден президент на Международната конфедерация на офицерите от резерва на НАТО. 1 500 000 офицери са резервисти в НАТО. Тези хора участват наред с военните контингенти на страните. И тук се постави един въпрос за гражданско-военно формирование.

... : Националната гвардия.

Стоян Топалов: Оставете Националната гвардия. В другите страни, всяка една страна има форма на такова формирование. Ние можем ли да направим такова формирование? Вероятно можем. Дали ще бъде учебният център в Търново или в Плевен, това е въпрос на решение на Министерството на отбраната, на ръководството. Имаме ли преподавателски състав? Имаме ли материална база? Имаме всичко. Можем ли там да обучаваме тези хора? Можем. Дали са нужни средства? Добре, дайте да помолим тогава американската фирма, която нае 22-ма наши офицери в момента в Ирак, да помолим парите да ги преведе на Министерството и да ги обучаваме с тези пари. Можем ли да ползваме опита, който ние почнахме да ползваме още преди демокрацията в България, когато поканихме шведският полковник - началника на техния учебен център да дойде в България 1998 година и да му покажем Враца. Това е история, но това е записано в архивите на Министерството на отбраната, на Генералния щаб, сега на Щаба по отбраната. А това е първият човек, който е

командвал след Втората световна война техния контингент в Африка. Той остави тук една камара книги, литература и тогава научи нашите как да си построят наблюдателния пост. Извадете архивите да видите какво пише – наблюдателния пост и разузнавателния дозор. Няма разлика, има някаква несъществена разлика в едното и в другото.

Защо се спирам на тези неща? Уважаеми дами и господа, богата държава сме на всичко, дайте да се обърнем към това. Чрез този Обществен съвет да подпомогнем ръководството на Министерството на отбраната, защото аз искам дебело да подчертая – много навреме поставихте тези три въпроса, много навреме. Много навреме поставихте на предишните две заседания, а и сега на 23-ти и на 27-ми въпросите. Нека да не ги свързваме с политика с това какво е. Да бръкнем тук вътре в същността и да кажем кое трябва, къде да насочим усилията си да го коригираме, за да можем да изпълним тези задачи, иначе нищо няма да направим.

Започнахме с български език в Камбоджа, сега говорим на английски, на френски, на различни езици. Три пъти Съюзът организира езикова академия на територията на България. Последните две години ми е поставен въпрос и аз се обръщам към Вас, г-н Найденов, нека министърът да прецени юридически да реши проблема – желаещите, действащи в момента на служба в армията, които желаят да се запишат да учат в езиковата академия на Международната конфедерация на офицерите от резерва, да бъдат пуснати в служебен отпуск, а не за сметка на техния домашен отпуск, затова, защото те отиват, сядат, изучават английски и френски и да Ви кажа откровено в момента имаме три екипа, създадени на територията на България преди две години по време на обучението в Международния център на БЧК в Лозен. Това е голям успех за страната ни. Търсят се хората заедно, защото още тук душевно, ако трябва да Ви кажа, по всякакъв начин те се сближават и изпълняват една и съща мисия. Това е едно от направленията. А в момента към мен има постъпили няколко предложения, аз съм ги отнесъл към дирекция „Човешки ресурси“ за решаване.

Искам да поставя още един такъв въпрос – ние тук ще говорим и ще си обсъждаме, може би да се каже и по-остро да си говорим, обаче с всички, които досега се изказаха, съм напълно съгласен, включително с репликите и с всичкото. Обръщам се с голяма молба към Министерството на отбраната – да се впрегнат тези средства за масова информация именно по тези въпроси, които бяха поставени, да се разясняват. Намаля това мнение на

българското гражданство, че нашите хора отиват за пари, не е вече така. Много други въпроси. Но между другото трябва да Ви кажа, че възстановиха се редица връзки в Ирак, сега се възстановяват и в Афганистан, че даже при мен дойде офицер от Американската армия да ме помоли да му открия българските офицери, когато той е бил в Афганистан, това са били в съветските войски – „Искам да се срещна с българските си колеги и аз имам връзка със съветските колеги да се съберем, защото ние работихме за едно и също дело тогава.” А днес сме 2013 г., 21 в., и за това ние трябва да продължим и след 2014 г. да участваме там, затова, защото, ако ние не сме дали толкова жертви, колкото другите страни членки на НАТО, това е, затова, защото ние имаме нещо, което възпира там. Възпираше в Ирак, сега възпира в Афганистан, ако трябва да отидем на друго място, ще възпира, затова, защото българската нация е известна не сега, тя е известна със своето отношение към тези държави, да се върнем в историята във Втората световна война. Ще ми кажете „Вие по история ли ще ни четете лекция?” Не се замисляме върху това. В организацията, която ръководя, тези въпроси са ежедневни. И до мен стои главния редактор на вестника. За това нека се възбуди нашият телевизионен канал. Нека вестникът „Българската армия” да се помисли да се помисли и за другите средства за масова информация. Тези въпроси да намерят разяснението от тези специалисти. Не само действащите в армията, от ръководството на Министерството, а и тези, които са навън, тези, които минаха през Брюксел, минаха през други мисии, за да можем действително гражданството да възприеме тази мисия на Българската армия, на българските въоръжени сили не така, както започна да се възприема. По този начин ще решим тези въпроси.

И ще завърша с това, че от догодина президентството, което ще ръководи нашия съюз на тези 1 050 000 офицери, резервисти на НАТО, е не за някаква печалба, а за издигане престижа – това, което е написано там „българските въоръжени сили” – за издигане престижа на българската нация, за издигане на авторитета на държавата България, на която ние сме тук и която искаме действително да я защитим, да я опазим, да я съхраним и да я оставим на поколенията. Благодаря Ви! Ако с нещо съм засегнал някой, нека да бъде извинен.

Михаил Найденов: Благодаря Ви, г-н генерал, за конструктивното становище. Ето, имаме поредното становище с конкретни предложения, с конкретика, която ще влезе в

протокола от това събрание, от тази среща, от тази кръгла маса и ще бъде дадено на ръководството на Министерството на отбраната. Аз лично като експерт се надявам да работя по реализиране на част от разработването на тези конструктивни предложения. Давам думата за други становища, ако имате други конкретни предложения.

Николай Колев- Босия: Аз имам един много дребен въпрос на вид. Искам да поставя въпроса и да го обсъдим за атентата в Бостън, в Марсилия, в Лондон, в Сарафово и да потърсим връзката между участието на военните контингенти в чужбина и терористичните актове.

Веселин Василен: Веселин Василев, майор от резерва. Искам да благодаря на всички участващи и на двамата генерали, които според мен много точно насочиха темата. За близо 8 г., когато съм бил в Министерството на отбраната и в неговия пресцентър, за щастлива случайност съм един от хората, сега макар и резервист, през когото заедно с колегите от Генералния щаб са минали всички първи стъпки от партньорството за мир, после Сините каски, Камбоджа, Афганистан, една много добра мисия в ... с Веско..., който ни беше командир едно много сериозно обучение в базата на Морската пехота на САЩ. И през всички тези години, в които съм бил вътре в системата и сега вън също така дълго съм си задавал въпроса защо в нашата държава и в нашето Министерство на отбраната паметта на хората, които са вътре и после излизат, е толкова къса. Ние наистина сме длъжници на всички хора, които са дали нещо от себе си за последните 10 г., когато се е изграждала най-новата история на Българската армия. За мен е болезнено наистина, че в България няма център за подготовка на сили, а поддържащите сигурността и мира, защото определено нещата, които се случват в Европа, в света и у нас показват, че ние трябва да се подготвяме за тези трудни моменти, които понякога историята ни предлага. Ако се обърнем наистина, както каза и ген. Цанков и ген. Топалов, към съседните държави и другите държави членки на Северноатлантическия пакт, ще видим, че във всички тези държави има центрове и има т. нар. музеи на героите и създателите на тези мисии и участия, като нашите също, които в даден случай са прикрепени и създадена българска кръв на български войници.

Догодина на 2 април правим 10 г. от членството ни в НАТО. В Турция има център, в който подготвят и членовете на неправителствения сектор, и членовете на медии, които

участват в мисии. Имат близо месец подготовка. След като бъдат подготвени, полагат изпити и чак тогава ги пускат с контингентите, заедно с цивилни и резервисти да участват в такива мисии. Това е трупане на човешки опит. Аз Ви предлагам конкретно на базата на това, което се чу, да предложим на Министерството на отбраната, а те от своя страна на нашия Национално военноисторически музей да се направи една зала, в която да се направи изложение на цялата последна десетгодишна история на контингенти, като започнем от всичко, което преди малко всички казаха до този момент. Ние нямаме такава зала, в която да показваме на младите хора, на учениците, на гостите, че България също е направила и дала нещо в областта на сигурността и членството си в НАТО. Това е човешкият фактор, най-важното нещо. Нека да направим така, че да имаме памет. Подкрепям всички до сега взели участие. Благодаря Ви!

Васил Данов: Внесохме предложение до Министерството на отбраната, на които няма да се спирам. Само няколко акцента. Ние смятаме, че участието във всички видове операции за поддържане на мира под егидата на НАТО, ЕС или ООН трябва да продължат с участието на Българската армия с всички възможни сили и средства. Другото встъпление от национални позиции, което не си струва да правим, макар че сме го правили много пъти. Терминът „намаляване на оперативното темпо” според мен е лицемерен опит да бъде обяснено изтеглянето на българската държава от някои операции в чужбина, които биха били полезни и за престижа на страната ни и особено за бойния и институционалния, и човешкия опит на офицерския състав. Все пак смятаме, че намаляването на ресурсите и на силите за участие в подобни операции би трябвало да се компенсира със засилване на участието на български военнослужещи в международни учения или с разрастване мащабите на бойната подготовка на ученията на българска територия. Смятаме също така, че е крайно време финансирането на операции в чужбина да бъде извадено от бюджета на Министерството на отбраната и да бъде като отделно перо, както се прави в повечето страни. Иначе се получава и до сега се получаваше, че втората мисия „подяжда” финансирането и вниманието към първата, основната мисия на Българската армия.

Смятаме също, че до сега не е достатъчно изучен, не е събран на едно място, макар че вече има звена и в различни институции на Българската армия и центрове. Може би трябва да се направи една национална конференция, на която да присъстват всички

военнослужещи, които са участвали и са донесли някакъв опит, по-точно ръководители на звена и командирите, не всички, и главно в тези центрове Военната академия, Министерството на отбраната, Съвместното командване на силите и други, където този опит до сега е събиран и може да бъде обобщен. Само един пример – вече десета година, повече 9 години минаха от трагедията в Кервала. Тази трагедия не е достатъчно изучена, поне от институциите, и не са казани всички истини около военните грешки, провалите и престъпленията, които бяха извършени там. Без да се каже пред българското общество ясно какво стана там и дадохме толкова нелепи и трагични жертви, ми се струва, че експертната общност, МО, всички институции, имащи отношение към Кервала и операциите в чужбина, заблуждават или участват в заблуждаването на българското общество, на което всички сме длъжници да кажем цялата истина.

Нивото на амбициите, както следва да бъде оставено по-високо от това, което имаме до сега с цел да се развият отбранителните способности на българската държава. Смятаме също, че най-подходящи са силите за специални операции, където контингентът е най-подготвен, за да участват с повече сили, с повече възможности в подобни операции. Налага се да говорим за политика, защото нашият съвет се казва ОСОП. Не съвсем ми е ясно, не съвсем разбирам призива на организаторите да говорим за отбранителна политика, без да говорим за политика. Това е продължение на лицемерието, с което българските политици вече 23 г. игнорират развитието на Българската армия и на думи се опитват да кажат, че милеят за българския войник, а на дело тикат в килера българските военнослужещи. Отнемат им заслужени социални придобивки и принуждават Българската армия да вегетира под сянката на милиционер-социализма. Политици, възпитаници и представители на милиционер-социализма през последните години умишлено, целенасочено, късогледо орязваха възможностите и начина да се развива способности в българската армия. И ние тук като експерти или като представители на различни сдружения сме принудени да се провираме през иглените уши на дилемата да кажем ли истината или да си говорим за отбрана като някаква си отбрана и за военни способности, без да кажем главното, че докато държавната политика е противоречива, късогледа, лицемерна, без хоризонти, няма как да се изграждат стратегически, добре структурирани, мотивирани и т.н. въоръжени сили. За да бъде възстановена връзката между българското население, народа и българските въоръжени сили, няма как да не си

кажем, че вече 5 г. обявената за професионална Българска армия се откъсва от населението. Тя е неинтересна. Тук няма медийни или PR атаки, акции да върнат вниманието и доверието на българския народ към въоръжените сили, когато хората, семействата им по никакъв начин вече не са свързани с тези въоръжени сили. Ето защо, ние смятаме, че е редно да се обсъди принципът за комплектуване на Българската армия, да се помисли най-вече за въвеждане на смесения принцип – доброволци военнослужещи, които да отбиват военна служба, да се обучават и т.н. и компактните професионални подразделения, които вече имаме и към които има редица забележки, но те не са вина според мен на командирите от Българската армия. Нека си спомним, че на 1 януари 2008 г. рапортувахме, че професионалната Българска армия е изградена. И какво имаме сега след 5 г.

Последен пример за подигравателно-пренебрежителното отношение на някои управляващи към българското войнство. Преди 3 г. беше създаден един Национален комитет за честването на 100-годишнината от Балканските войни. Дата, свята, свещена, безспорно. Начело на този комитет кой знае защо беше поставен министърът на вътрешните работи, сякаш Балканските войни са дело на милиционери или милиционер-социалисти. Това не е политизиране, това е българизиране, ако позволите. Въпросният министър беше сменен и сега дадена егидата на МО на този комитет просто за да видим още веднъж, че към тази дата и към светия подвиг на нашите предци беше подхотено преднамерено, пренебрежително и подигравателно. Благодаря Ви!

Михаил Найденов: Благодаря Ви! Има наистина конкретни предложения. Бих се изкушил да направя едно конкретно предложение по отношение на финансирането. Вие засегнахте една много важна тема. Става въпрос за финансирането на операциите. Аз и в началото засегнах този въпрос. След като намалее оперативното темпо или голяма част от контингентите, които се изтеглят, това означава ли, че тези финансови средства, които ще се освободят трябва да бъдат върнати в бюджета или някъде другаде? Трябва ли да бъдат пренасочени към бойна подготовка?

Ген. Цанков: Аз не смятах да взема втори път думата, но понеже има конкретен въпрос, където се чувствам достатъчно подготвен да дам отговор по него, ясен и категоричен. Става дума за средствата, които се планират и използват за финансиране участието на

нашия контингент зад граница. Ще Ви върна 10 г. назад, когато трябваше да вземем решение, политическо, и то да бъде след това имплементирано от нас военните за участие в Ирак. Пари в бюджета тогава нямаше, защото не се знаеше, че ще се участва. Тези пари бяха отпусната целево с решение на МС, Правителството, като зад предложението отзад беше прикрепен финансовото осигуряване, съгласувано с Министерството на финансите в резултат на взето решение на Правителството на България. Така стартира така да се каже процедура. В последствие за Афганистан по подобен начин, докато парите логично влязоха в МО, т.е да бъдат предвидени там, откъдето ще се финансират. Сега възниква въпроса какво ще се прави с тези пари, които един вид идват в повече. Аз мисля, че в онази книга, която посочихте преди един час, Бялата книга, ясно и точно е посочено какъв трябва да бъде минималният бюджет, минималният казвам – 1,5 от GDP, което и в момента между другото не се изпълнява. Има Бяла книга, има правителство. Моето мнение е, че за тези пари изобщо не трябва да се поставя въпроса и вместо да се чудим от къде ще финансираме центъра примерно, откъде ще основни проекти като... и т.н. тези пари си остават в МО и се ползват за развитие, способности на българските въоръжени сили, защото това развитие не е свързана само с конкретна операция. Конкретната операция е финалът, проверката, сертификацията на това, което е направено предишните години. За това мисля, че е редно, че тези пари трябва да останат и да бъдат ползвани по онзи трети фонд, именно „Инвестиции в областта на отбраната”, където вечно парите не само не стигат, а някой път са на такова срамно ниво. Има си програми, има си цяла дирекция те знаят къде най-много им трябва. И да се гледа винаги перспективата.

Тодор Танев: Здравейте! Аз съм професор в Софийския университет, което не означава, че съм по някакъв начин духовно неблизък на тази общност. Имам братовчед, който е генерал Стефанов, командващ на IV Българска армия, убит на 15 септември 1944 г. Дядо ми е бил шеф на санитарните служби на Българската армия по време на Втората световна война. Баща ми, който беше композитор на военните песни обратно от забраната им, така че здравейте!

Искам да акцентирам върху споменати неща, но да концентрирам вниманието върху втората част от заглавието днес. Участието в мисии и операции предхожда в заглавието и може би предхожда и в нашите мисли и акцентира излишно много върху това

дали има мисии или операции и каква е тяхната роля и къде се намираме ние като българи, а способностите останаха на второ място. Що се отнася до мисиите и операциите повечето страни на тази планета не са в състояние да променят генералната разстановка на силите и този баланс, който съществува примерно между страните, така че е излишно да говорим за това дали има мисии и операции и накъде върви войната.

За способностите обаче трябва да кажем малко повече. Това е постоянна задача. Няма армия без способности. Армията е живо нещо, върви напред, а и тя се нуждае от постоянна грижа за тези способности. Предлагани са сега в момента една единствена възможност – участията в мисиите. Коя е алтернативата? Тогава какво дебатирате? Направо трябва да се прехвърлим върху задачата със способностите според мен. Тук има две според мен важни задачи – едната е гражданско-военните структури, за които не малко каза адм. Странчевски и за което благодаря! Има тук изключително много неизползвани възможности. Например, каква е ролята на тези центрове, ВУЗ-ове и специализирани инстанции, които не са просто народът се произнася по въпроса. Хайде да пушем сега едно предложение на политическа партия X за референдум, ще видите какво ще се получи. Некомпетентното мнение може да бъде оневинено от това, че е масово. Просто абсурдно е да се поставя армията в ръцете на некомпетентното мнение на масата. Това никъде не се прави. Защо ще трябва да го правим ние? Кой е адвокат на такава перверзия? Армията е доста по-специализирана от масите. Армията не стреля с четалчета. За това говоря точно, че трябва да има буфери по средата. Гражданско-обществените отношения се изграждат, а не е въпрос на директно питане.

Николай Колев – Босия: Вие знаете ли за какво говорите? Вие знаете ли какво означава конституция?

Михаил Найденов: Г-не Колев, нека да изслушаме!

Тодор Танев: Вие преди малко цитирахте първи член, където не пише нищо за държавата. Вие знаете ли какво е конституция?

Николай Колев – Босия: Цялата власт произтича от народа. Това е първи член.

Тодор Танев: Не пише такава неща. Пише: „България е република с парламентарно форма“. Аз казвам, че по специализирани въпроси като за атомната електроцентра, давам пример, не могат да се правят референдуми и за това трябва да се ... Г-не, или Вие ще спрете и ще ме изслушате... защото аз говоря в момента.

Михаил Найденов: Чакайте, моля Ви, без персонални нападки и обиди.

Тодор Танев: Казах перверзия по отношението на политически партии, които правят референдуми.

Григори Недялков: Излязохме от темите на дискусиите. Те са много конкретно формулирани. Тук се влиза в научно-теоретични спорове за понятия и т.н.

Михаил Найденов: Аз Ви моля да останете! Без персонални нападки!

Тодор Танев: Г-н Колев, само не ме прекъсвайте. Останете тук и кажете! Вие не ме разбрахте, много емоционално реагирате! Аз казах, че гражданско-военните отношения това е цял жанр и че гражданско участие „за“ или в подкрепата за това какво прави армията трябва да се отглежда и че тук имат роля ВУЗ-овете и специализираните институции и че директното политизиране чрез хвърляне на бомбастични неща как директно да се вземе мнението на народа, то когато не е обработено, остава некомпетентно. Прав ли съм? Къде е лошото в това, което казвам?

Николай Колев – Босия: Тук постъпват предложения и то сериозни предложения!

Тодор Танев: Говоря за това, че гражданско-военните отношения, това е голяма тема, биха могли в България да бъдат развити повече. Имаме голям вакуум. Споменах тук за ролята на тези, които са длъжни да работят постоянно, систематично. Това между другото и превенира възможността за политизация на този съвсем иначе друг въпрос. Той е жизнено важен за България, не за отделните партии.

Друго нещо – могат да се икономизират тези отношение, гражданско-обществените. Къде е ролята на бизнеса? Бизнесът би могъл да участва в част от това, което й трябва на армията. Може и да е малко, обаче трябва да участва по-добре. Това също се прави с планове. Там планирането ми се струва, че не е достатъчно. Трето,

дебатът, публичният, липсва. Аз не говоря за масмедиите. Масмедиите не са точно публични. Там не става въпрос за PR на армията. Говоря за систематичен дебат.

Още нещо – армията и нейната мисия в България не е влязла в училищата. Говоря за обикновените училища. Хората трябва да знаят какво се прави в тази армия. Не военно обучение имам предвид, аз говоря за учебниците по история, програмите, да се говори с Янка Такева, с Инспектората и т. н., във ВУЗ-овете също. Каква е ролята на толкова важна инстанция, която представя лицето на държавността – армията.

Също така аз много се радвам, когато стана дума, че всички и пенсионирани, и от запаса, и т. н., извинявайте вече не се казва запаса, от резерва, всички трябва да участват. Това е голям контингент и те трябва да бъдат поканени и използвани, за което трябва да се прави програма. За това сега се насочвам към втората част. Това беше гражданско-военните отношения. Това, което според мен им липсва, е стратегическа визия. Трябва нещо да се направи. Ето, тук има отдел по планиране, вероятно нещо се отработва, но аз мисля, че не е въпросът само до един ведомствен орган, какъвто е този отдел на Министерството, да свърши цялата работа, защото тя е обществено-военна. Може би тук трябва да бъдат поканени и повече и те са готови да дойдат и да работят за развитието на такива възможни способности. Способностите не са само хората и техните житейски съдби. Тук е и въпрос на техника, а това не може без стратегиране. Техниката остарява, сменя се. Става дума за compatibility и т.н. Но също така споменах, че и в способностите влиза и култура. Културата не се развива в последно време и това трябва да се отработи с повече стратегиране, за което аз предлагам да се мисли от страна на Министерството за правене на една крачка навънка и за привличането на специалисти от няколко различни, допълващи се области без те, нека Министерството бъде на входа и на изхода, за да участва във всичко като водеща фигура, но да не се отказва възможността при това стратегиране на икономисти, на политолози и т.н.

Аз акцентирам върху способностите, господа. Дали участва България или не участва в мисии, способностите са изключително важно нещо за развитие. Изоставанията там водят до стратегически грешки.

Михаил Найденов: Благодаря, проф. Танев! Бих Ви помолил да изпратите Вашето становище в писмен вид на посочените адреси. Да се конкретизира, защото имаше ценни идеи. Сега да дадем думата за още конкретни становища, предложения. Ето, асоциация на г-н Милушев.

Илия Милушев: Благодаря! От резерва, полк. Илия Милушев, АЗКОН. Аз ще започна малко във връзка с мисиите на НАТО, ще започна малко от миналото, когато България все още не беше член и аз искам да си спомним онзи период на безвремие след 90та година, периода 1990-2000 г. и периода на влизането ни в НАТО, който е един период на безвремие, в които беше изпаднала българската армия. Това беше един вакуум по отношение на приоритетите за защита на страната, защото трябваше да се опираме единствено на собствените си сили. И като че ли тогава не се виждаха на хоризонта никакви заплахи за териториалната цялост, както и в момента. И това беше една причина, поради която подготовката на войските беше спаднала до някакъв абсолютен минимум, който аз не мога да намеря друг аналог. Като заместник-командир на авиационна база тогава и командир на авиобаза мога да кажа, че съм един от хората тук, които са се занимавали непосредствено с подготовката на войските, и знам какво говоря. Без всякакви санкции и сериозни мерки от страна на горното командване и на Министерството на отбраната подготовката беше оставена да вегетира, ей така просто да минаваше времето. За мен е престъпление срещу националната сигурност ние да поддържаме някаква армия, никакви въоръжени сили и да ги търпим недобре подготвени и да не се прави максималното, което може да се направи за подготовката на войските.

В днешно време, след влизането на България в НАТО, се промени ситуацията, защото започна да се обръща внимание на подготовката. И под влияние на нашите съюзници, сега всички знаете процеса на планиране и промяна в отбраната непрекъснато се държи сметка за много въпроси, като един от най-важните от които е подготовката на войските. Въпрос е като колко е налята на българските летци. Започна да се поставя много настойчиво и непрекъснато. Въпросът от подобен род съм сигурен, че са си го задавали и от другите въоръжени сили. И това беше един стимул да се започне едно по-добро осигуряване на средствата за отбрана, като се държи сметка на подготовката. За мен в момента няма друга алтернатива освен участието в мисии зад граница, участие в

многонационални учения, за да може Българската армия да се държи на нивото на стандартите и изобщо да става ясно тук в България какво е нивото. За мен тази политика няма алтернатива. Спомням си около и след влизането на страната в НАТО как въпросът въобще за членството в НАТО беше силно политизиран и някои партии, дори главнокомандващият си позволи да каже веднъж, че той емоционално не е за членството на България в НАТО. Това дава един много силен сигнал на всички останали, особено на хората в униформа, че едва ли не НАТО е мръсна дума в България. Еми, добре, значи какво правим? Значи тази армия не е на военните. Тази е на българският народ. Ако има някаква политика, че ще бъдем членове, значи ще трябва да бъде последователни. Всичко друго е национално безотговорно и за мен е престъпление да се подронва подготовката на българските войски дори чрез просто бездействие. За мен тази политика трябва да продължи и за напред. Това, че в момента се води тази дискусия, означава, че тези настроения все още съществуват в българското общество в една малка, но много гласовита прослойка на българското общество, че НАТО е мръсна дума.

Ще Ви кажа 2006 г., ние бяхме вече от няколко години членове в НАТО, един генерал, голям началник, си позволи да ми чете на мен лекция, публично, има ли НАТО почва в България. И ще Ви кажа дословно какво чука там – „НАТО е военно-политическа организация, в която страните се състезават, кой по-малко ще даде за колективната отбрана.“ Не знам как си го представяте това нещо. Този началник в момента е един от най-големите началници в Българската армия, така че въпросът е сериозен и не трябва да се подценява. Благодаря!

Михаил Найденов: И аз Ви благодаря! Искаше думата г-н Велчев!

Петър Велчев: Здравейте на всички! Благодаря Ви! Аз няма да бъда многословен. Ние сме дали нашето становище и сме записали – „Българското участие в задгранични операции изисква специфични законови промени“. Тези законови промени, за които става въпрос ние ги изискваме, защото в крайна сметка законодателството в посока на отбранителната способност, за която говорим тук и за това изобщо дали имаме армия и отбрана да се прегледат изключително, много прецизно. Аз съм участвал още от 1995 г. при приемането на първия Закон за отбрана и въоръжените сили и трябва да Ви кажа, че такива катаклизми в законово отношение не знам дали мога да го сравня с цунами. Това

цунами премина и разби Българската армия и именно за това ние в този момент сме тук, като се извиня на всички това, което ще кажа, тъй като тази тема е много важна, но водещите нали ще ме извиниш, брат ми, ще кажа, че нивото трябваше да бъде по-високо. Представителство на Министерството на отбраната и на Генералния щаб, защото за мен няма Щаб на отбрана, за мен трябва да си има такова нещо, трябва да беше на съответното ниво. Това предполага, че ние имаме съответно разполагане в посока на това трябва ли да има мисии. Ние сме „за“ мисии и ние сме го декларирали много добре, но не на всяка цена.

Способностите, които се добиват в тези мисии са много добри, но те не са достатъчни за Българската армия и за въобще покритието в тази посока, за способностите на армията във всеки един момент да се случи това и ние да бъдем с адекватни действия. И понеже говорихме за държавата и армията – нашата държава е създадена, благодарение на армията. Аспарух е дошъл с армията си и е създал държавата ни. И за това от тази гледна точка трябва да кажем, че трябва да се обърнем към Българската армия и тези момчета чест им прави, които останаха в армията. Не да им благодарим, ами просто по всякакъв начин да ги стимулираме, защото в крайна сметка, ако не са те, това чудо, което имаме в момента, ще ме извините, не знам дали можем да кажем би трябвало в историята назад връщайки се, да имаме армия.

Това, което говорихте тук, че мисиите изискват средства. Скъпи приятели, много добре всички знаем, че хората, които отиват в мисии, тези момчета, пак им прави чест и достойнство, но в крайна сметка не е затихнала ситуацията, в която се казва, че те отиват за средства и за пари. Съжалявам, че го казвам. Там даже се използва и се изисква, и се търсят всякакви приятелски възможности, за да могат тези момчета да отидат там. В това няма лошо. Напротив, това иска да покаже докъде сме ги докарали хората, докъде сме ги докарали тези момчета, които искат да живеят спокойно, искат да имат съответни средства да гледат семействата си, и ние ги вкарваме в най-рисковата ситуация. Защото тази най-рискова ситуация, когато ние отиваме в мисии, извинявайте всяка мисия е равна на война. Значи ние участваме във война. Това трябва да се знае много добре. И тогава, защото ние говорихме тука за жертви, за ранени, т.н., и понеже профилът на моята организация е такъв, аз искам да обърна внимание в тази посока, защото наистина всеки

от тези момчета, които са под пагон, във всеки един момент те могат да станат военноинвалиди и техните семейства военнопострадали. Та тези средства, които евентуално ще останат от тези мисии, могат да се насочат и в тази посока, социалната област, за да може тези, служили за родина си, да бъдат подпомагани и тези момчета наистина да бъдат мотивирани в тази си част. Ще вмъкна и това, че ние говорим, че нямаме заплахи. Аз се учудвам, че ние сме единствената страна в света, която не е заплашена от никой. Няма такова чудо, независимо, че сме там, че сме в НАТО. Няма вечни приятели, има вечни интереси. Ние не си знаем интересите и си сменяме непрекъснато приятелите. Хубаво е това, което говорихме тук, ние сме един сторожник за възстановяване на смесения тип на армията, защото тогава наистина ще се опитаме да имаме някакви способности и тези момчета, които ще ги подготвим за мисиите и контингентите абсолютно сме за центровете и това, което ние сме успели да го дозатрием и го затрихме и продължаваме да го затриваме, за съжаление. Нека наистина така разумно, аз сигурно съвсем ... говоря, за което ще ме извините, но все пак аз съм военноинвалид и представлявам Военноинвалидния съюз и все пак е обществен съвет. Не говорим на такова ниво експертно, което би трябвало да бъде, въпреки че можем, но предпочитам по този начин да поставяме нещата, за да не се задълбочават по-нататък тези посоки. И наистина законово, защото Вие като прочетете нашето становище ще видите колко незаконово се взимат решения и как се нарушават законите и по този начин оттам нататъка не може да искаме нищо друго, за да се върши правилно в нашата страна. Благодаря Ви! Извинявам се, ако съм Ви отегчил. Благодаря!

Михаил Найденов: И аз Ви благодаря за становището. Само бих изказал едно несъгласие за състоянието на война, дефинирано си е точно в правото. Ние следваме международното право на операции, Вие знаете на операция, мисия се заминава с решение на Съвета за сигурност на ООН. Има си съответните международноправни норми, така че като експерт не бих се съгласил с състоянието на война.

Другото, което е, бяхме казали да не принизяваме достойнството на Българската армия. Не бих се съгласил с думата, която беше използвана – „това чудо“ – и така, но да не се връщаме натам. Някой да иска...

Илия Налбантов: Колеги, понеже говорим за качеството на кооперациите ни зад граница. При участието ни в кооперации зад граница ние не сме сами. Съдбата ми даде възможност да отида два пъти в Кандахар. Видях огромната разлика при смяната на политиката при изпращането на контингентите. От тези, които бяха сбирток отнякъде, извинете за този израз, събрани от всички поделения, и видях сега огромната разлика, когато изпращам на щатни поделения. Дисциплината, която все пак аз съм, дете се вика до мозъка на костите е проникнало в мен военното, само като погледна как вече нашите войници се движат по Кандахар по базата и как отдават чест на своите началници, просто е невероятно. Такова нещо преди го нямаше.

Но ние тук днес забравихме втората част от отговора на въпроса за способностите. Когато изграждаме отбранителни способности или способности на нашите въоръжени сили, т.е. това е някакъв термин, ние не си отговорихме на въпроса „Можем ли сами като национална държава?“, „Колко можем сами?“ и „Колко трябва да правим с другите и какви да бъдат балансите?“ На тази висока експертна оценка нещата май тръгват на свършено друга посока, защото съвременните средства за война са скъпи. Те започват от Космоса и стигат до GPS-а на войника, стигат до компютъра, който ще бъде монтиран на бойната машина, която сигурно ще има най-малко 10 камери, включително и за нощно виждане, т.е. този технологичен аспект на нашите способности на въоръжените сили тук ние не го поставихме даже и като въпрос от обществените организации, а това е изключително важно.

Професор Танев само засегна проблема с културата. Културата за съвместност, която ние трябва да изграждаме на така нареченият „барутен погреб“ на Балканите. Ние сами не можем ли да осигурим собствената си сигурност, ако нямаме съгласие и разбиране между себе си тук на Балканите или в Югоизточна Европа. Нещата са много по-дълбоки, свързани с изграждането на способностите. И понеже стана дума за способности ще подчертая едно нещо – кажете ми сега колко души в България владеят перфектно или разговорно пушу и дари, който участват в операции? Единици са. Можем ли ние да подготвим в момента всеки командир на рота или на взвод, който да може спокойно да комуникира на пушу и дари, за да го пуснем евентуално на операции, реални бойни операции. Това е способност, която е свързана с образователната система. Преди 20 г.

един генерал щеше да ме хвърли от шестия етаж на командването на сухопътните войски, защото съм въвел във военното училище заедно с двамата покойници – полк. Анастасов и колегите от разузнавателно управление – въведохме изучаването на сръбска филология и на албански и други езици във военното училище. Това нещо беше ликвидирано. Хайде сега да видим какво правим в бъдеще. Тези неща като способности не можем да кажем днес ги купуваме и ги слагаме на масата и ги даваме на колегите от Съвместно командване на силите – „Трошете си главата!“. Така не става. Тук се иска дългосрочно стратегиране, което е свързано с нашите интереси. А зад тях стои икономиката и бизнеса. Благодаря!

Михаил Найденов: Благодаря! Някой друг да иска думата? Г-н Тенчев, заповядайте!

Манол Тенчев: Понеже тук господа генералите засегнаха въпроса за кадрите и за придобития опит, съвсем на кратко. Ние от 1993 г. участваме във военно-контактната група България – САЩ. 2013 г., точно 20 г. от началото. Какво придобихме ние като опит чужд на държава, която участва в операции? Какво възприехме от Щатите? Не съм съгласен, че единият комплект въоръжени сили ще решават всички въпроси,... задачи, подпомагане на населението в кризи и т. н. Всички държави, не само Щатите развитите държави в НАТО, водещите държави в НАТО са въвели т. нар. разделение на труда. И за тази цел понеже тук се зададоха уместно въпросите какво правим с тези хора, които са организационно щатни и т.н и да не споменавам други причини напускат армията. Ето в Щатите веднага им се предлага до 1 година отпуск след напускането на армията. Редовните сили да постъпят на служба в националната гвардия. Колко командировки, колко хора бяха командировани до Нешвил, щата Тенеси? Колко пъти ние посрещаме тук американски експерти и какво сме направили ние до този момент? Нищо. Хората имат виждаме миналата година какво се произнесе ген. Ма Кристъл, потомствен американски офицер, командващ на войниците в Афганистан. Той каза така – премахването на наборната военна служба в Щатите след Виетнамската война беше груба грешка. Армията се капсулира. Същото явление го наблюдаваме и у нас. Няма връзка между армията и народа. Тя е тотално прекъсната. Армията се е капсулирала в няколко гарнизона. Ние не даваме възможност за доброволен принос към отбраната на страната. Това, което Съюзът на военноинвалидите отдавна го говори – да се въведе на доброволен принцип наборна

военна служба. Човекът иска доброволно да служи. След 5 г. ще търсим резервисти. Най-ценното неща в България ще бъдат резервистите – това, което ген. Топалов основателно още в началото го каза. Така че трябва да се върви първо като първи стъпки – опити за изграждане на армия от смесен тип. Професионалната армия като ядро на отбраната. Ядрото на отбраната, кадровите. След това доброволци-наборници, резерв, да се знае. Не може с единия комплект да решаваш и мирновременни, и военновременни задачи. Не може елитните рейнджъри да ги пращаш да гасят пожари и т. н. И с елемент на национална гвардия, абсолютно доброволна. Това, което е в САЩ. Така ще се запазят и кадрите. Да се въведе система на водене на отчет – кой какви курсове е карал в тази линия, кой колко пъти е бил на операции в чужбина, кой колко години има натрупан стаж в международни организации и т.н. Благодаря Ви за вниманието!

Михаил Найденов: И аз Ви благодаря! Да, адм. Люцканов!

Емил Люцканов: Само по последните изказвания, които са вероятно обект на следващо обсъждане и то много сериозно, защото циркулирането, напомнянето в общественото пространство говори, че все още Министерството на отбраната или отбранителната политика не може да отговори на тези въпроси на общественото... Единият въпрос е т. нар смесена система за набиране на въоръжените сили. И от време на време този въпрос се запалва. Вероятно си заслужава да се обсъди и в края на краищата да се обоснове коя е причината това все още да съществува и дали настоящата система на сигурност е в състояние да приеме този вид въоръжени сили. С пример от държави, които имаха до сега, но това е обект на отделен разговор. Струва ми се, че си заслужава да се развият.

И вторият въпрос, който току-що се спомена, това е национална гвардия в България. Националната гвардия, обсъждане на този преди години започна с добри намерения обаче както винаги зад тези намерения не стои ясна цел. Целта е единствено, дано не бъркам, но чрез националната гвардия ще се осигурят едни работни места за хора, така че трябва да имаме предвид, че този въпрос очевидно стои и трябва да се направи за него обществено обсъждане. Министерството на отбраната, формирайки политиката, си да каже ясно на настоящия етап до каква степен тази идея, първо откъде е възникнала, как е възникнала, за да се формира тази национална гвардия, и когато отворим нашите документи да видим какви организации имаме да боравим точно с тази материя, с която

борави националната гвардия, тъй като винаги се дава за пример САЩ. Има огромна разлика. Аз не се наемам да я обяснявам, но това не е въпросът според мен. Това продължава да съществува, което говори, че все още ние в част от мислите си в прехода към новата система на сигурност напълно не сме приели тази система, която се присъединихме с договор. Само казвам Германия е една от страните с традиции в смесената система на въоръжените сили. Миналата година съвсем волево каза не може по еди-какви си причини. И то има много ясно изразени причини, т.е ние за нас трябва, обществото да стигне до това. Иначе препалвайки от време на време, те са много емоционални елементи и когато се каже за дълъг период от време за цялата дисхармония даже и в Българската армия. Не говорим за ... Благодаря!

Михаил Найденов: Благодаря Ви и аз! Може би за заключителни коментари, забележки, предложения. Някой да иска думата?

Петър Велчев: В никакъв случай смесеният тип армия не е емоция. В никакъв случай изцяло кадровата армия на България може да реши, каквото и да е. Извинявайте, че го казвам. Ние имаме традиции, имаме всичко това и трябва да се обърнем към тях. Хубаво е да говорим, че няма средства. Хубаво е да кажем, че всички сме покрити и всички ни защитават, но не дай Боже нещо да се случи, пак ще кажете плод на емоция, но плод на мислене, нашето мислене, и тук колегата спомена някакъв погреб. Смееш се хубаво, но като се смее човек, ние в момента сме тук, след 10 г. няма да ни има. Трябва да мислим за тези, които идват след нас, и тези, които трябва да мислим в перспектива дали ще оставаме да бъдем територия или ще бъдем държава и ще ни уважават хората в съответните структури, в които влизаме – НАТО и ЕС – или пак по някакъв начин тук, както се спомена, извинявам се тук, г-н Босия каза, че „правим разни работи”, както да речем ние влизаме в полиция по желание. Вие много добре знаете, че в Българската армия, понеже всички сме служили, като се каже по желание 2 крачки напред, да се направи еди-какво си, никой не е излизал по желание, така че в тази посока трябва да бъдем много внимателни и наистина като говорим да мислим за 2030 г. А 2030 г. задължително трябва да имаме смесения тип, защото ние сме си изпуснахме момчетата, изпуснахме всичко. Хората си отиват. Ако всичките тези, които искат да има изцяло кадрова армия, и са си уредили семействата и другите неща в чужбина и могат да се изнесат в един момент,

значи ние не може да се изнесем другите българи, които не можем да отидем никъде. Ние си оставаме на територията на страната си и това неща трябва да бъде мислено. Благодаря Ви!

Михаил Найденов: Може би да се ориентираме към приключване, ако има още някой нещо да каже? Можем да се поздравим с поредното четвърто заседание на Обществения съвет. Бих казал от лични наблюдения, че този съвет предложенията бяха много повече в сравнения с предишните заседания и се надявам, че тази тенденция ще продължи и на следващите заседания на Обществения съвет. Благодаря Ви и до скоро!

Григори Недялков: Искам само да напомня, с благодарност за присъствието и активното участие на всички, какви са темите за следващите обществени съвети:

- Изграждане на дългосрочни кариерни модели, 23.05.2013 г.
- Нова медийна политика, прозрачност и комуникация – предизвикателства и нови перспективи пред МО и ВС (работно заглавие)

Присъединявам се към всички колеги, които оказаха благодарност и с разбиране се отнасят към Вашето участие. Ако има предложения, т.е. всички Вие трябва да се чувствате насърчени да изпратите Вашите предложения, които вярвам, че са много конструктивни за Обществения съвет. Знаете механизма за тази комуникация, за да продължи в един конструктивен дух дискусиата оттук нататък. Предложение за завършване на днешната дискусиа? Пожелания за и успешен ден.

Край на заседанието